

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35510
Nom: Morfologia espanyola
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Gramática descriptiva del español	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

ALBELDA MARCO MARTA

RESUM

L'assignatura *Morfología española* s'insereix en la matèria *Gramática descriptiva del español* i en el mòdul *Lengua española*, destinada al desenvolupament de les competències generals previstes per a les persones que cursen el Grau en *Estudios Hispánicos: lengua española y sus literaturas*.

El mòdul en el qual s'emmarca aquesta assignatura, *Lengua española*, se centra en l'estudi gramatical des d'un punt de vista descriptiu i explicatiu i, parcialment, normatiu. Aquesta matèria atén a l'estructura interna i al significat de la llengua en el seu estat sincrònic (espanyol actual), encara que per a la seva explicació s'haurà d'aprofundir en alguns moments en la diacronia (història de la llengua espanyola). Així mateix, per a arribar a un coneixement amb una certa profunditat de la gramàtica espanyola, s'hauran de tenir en compte tant els seus usos reals com la seva relació amb les distintes varietats de l'espanyol, els dialectes, sociolectes i registres de la llengua espanyola.

L'assignatura *Morfología española* està pensada amb caràcter de formació obligatòria per a aportar als estudiants competències en el coneixement de les diferents classes de paraules de la llengua espanyola, amb l'anàlisi de la forma, la funció i el mode de significar de cadascuna d'aquestes, així com els límits entre les diferents categories gramaticals i els problemes de definició.

Aquesta assignatura té en compte especialment els següents ODS: l'ODS 4, ja que contribueix a "aconseguir una educació inclusiva i de qualitat per a tots", el que "es basa en la ferma convicció que l'educació és un dels motors més poderosos i provats per garantir el desenvolupament sostenible". També es proposa l'ODS 5, i, en concret, contribueix a "Posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les xiquetes arreu del món".

Algunes de les activitats realitzades durant el curs es corresponen amb les aprovades pel SFPIE de la UV en el PIEE LENGUALDAD. Comunicació igualitària: pràctiques d'escriptura acadèmica en educació superior.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No hi ha.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

-

Conèixer i aplicar corrents i metodologies de la lingüística.

Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua espanyola.

Conèixer la història interna i externa de la llengua espanyola.

Identificar problemes i temes d'investigació i avaluar la seua rellevància en l'àmbit de la llengua, la literatura i el teatre en espanyol.

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La Morfología, la palabra y las clases de palabras

1.1. Definición de morfología. Situación en el sistema de la lengua

1.1.1. Tres sentidos de la morfología

1.1.2. Signo lingüístico

1.1.3. Tipos de morfología: léxica y flexiva

1.1.4. Relación con otras disciplinas lingüísticas

1.2. Definición de palabra

1.3. Clasificación de las clases de palabras

1.3.1 Heterogeneidad de criterios de clasificación.

1.3.2. El término ¿clases de palabras¿

1.3.3. Síntesis de las clases de palabras en la tradición gramatical

1.3.4. Relación entre categorías y funciones

2. El sustantivo

2.1. El nombre común y el nombre propio

2.2. Forma: flexión de género y de número

2.2.1. Género

2.2.1.1. Breve apunte sobre la evolución del género

2.2.1.2. Categoría biológica/ categoría gramatical

2.2.2. Número

2.2.2.1. Clasificación de los sustantivos según su morfema de plural

2.2.2.2. Diferencias de significado en el morfema de número

2.3. Semántica: clases léxicas de nombres comunes

2.3.1. Sustantivos contables y no contables

2.3.2. Sustantivos cuantificativos y clasificativos

2.3.3. Sustantivos individuales y colectivos

2.3.4. Sustantivos abstractos y concretos

- 2.4. Funciones sintácticas, sustantivo sin determinación, sustantivación
- 2.4.1. Funciones
- 2.4.2. Sustantivos sin determinación
- 2.4.3. La sustantivación
- 2.4.4. Aposición y relaciones de predicación

3. El adjetivo

- 3.1. Definición del adjetivo. Afinidades y diferencias con otras clases de palabras
- 3.1.1. Definición
- 3.1.2. Afinidades y diferencias con otras clases de palabras
- 3.2. Distinción entre determinantes y adjetivos
- 3.3. Forma: género, número y grado
- 3.3.1. Género y número
- 3.3.2. La expresión del grado
- 3.4. Significado. Clases de adjetivos según su significado: calificativos, relacionales y adverbiales
- 3.4.1. Clasificación en calificativos, relacionales y adverbiales
- 3.4.1.1. Implicaciones sintácticas
- 3.4.1.2. Caracterización
- 3.4.2. Rasgos semánticos de la clasificación
- 3.5. Funciones sintácticas. La posición del adjetivo
- 3.5.1. Funciones sintácticas
- 3.5.2. La posición del adjetivo (sintaxis y semántica)

4. El artículo

- 4.1. Definición. El estatuto gramatical de artículo
- 4.2. Forma. Paradigma del artículo
- 4.2.1. Paradigma del artículo
- 4.2.2. El problema del artículo indefinido
- 4.3. Función del artículo. La sustantivación
- 4.3.1. Funciones del artículo
- 4.3.2. La sustantivación
- 4.4. Significado del artículo definido y del indefinido
- 4.4.1. Significado del artículo definido
- 4.4.2. Significado del artículo indefinido
- 4.4.3. Anáfora directa, anáfora asociativa y usos endofóricos
- 4.5. La forma lo. Problemas en torno a lo
- 4.5.1. Forma
- 4.5.2. Problemas en torno a lo
- 4.5.3. Construcciones con lo: referenciales y enfáticas
- 4.6. Ausencia de artículo

5. El pronombre

- 5.1. Determinantes y pronombres. Doble manifestación
- 5.2. El pronombre: categoría y concepto
- 5.3. Demostrativos: forma, función y significado
- 5.4. Posesivos: forma, función y significado
- 5.5. Cuantificadores
  - 5.1. Los indefinidos: forma, función y significado (indefinidos universales y no universales)
  - 5.2. Los numerales: cardinales, ordinales, fraccionarios, multiplicativos)
- 5.6. Personales: forma, función y significado
- 5.7. Relativos, interrogativos y exclamativos: forma, función y significado

6. El verbo

- 6.1. Definición del verbo como clase de palabras
- 6.2. Constituyentes de las formas verbales. Morfemas flexivos del verbo
  - 6.2.1 Número y persona
  - 6.2.2 Tiempo. Valores básicos de los tiempos verbales y usos dislocados de los tiempos verbales
  - 6.2.3. Aspecto. Relaciones entre tiempo y aspecto. Clases de predicados aspectuales
  - 6.2.4. Modo
  - 6.2.5. Voz
- 6.3. Las formas no personales: infinitivo, gerundio y participio
- 6.4. Las perífrasis verbales
- 6.5. Clasificación de los verbos

7. El adverbio

- 7.1. Definición. Características básicas y problemas principales
- 7.2. Forma
- 7.3. Relaciones con otras categorías gramaticales
  - 7.3.1. Adverbio y adjetivo
  - 7.3.2. Adverbio, sustantivo y pronombre
  - 7.3.3. Adverbio y preposición
  - 7.3.4. Adverbio y conjunción
- 7.4. Función y significado
  - 7.4.1. Clasificación semántica
  - 7.4.2. Funciones del adverbio
  - 7.4.3. Clasificación funcional

8. La preposició

- 8.1. Definició y caracterización
- 8.2. Forma: paradigma de las preposiciones y locuciones prepositivas
- 8.3. Función. Algunas construcciones sintácticas particulares
  - 8.3.1. Sujeto con preposición
  - 8.3.2. Las dobles preposiciones
- 8.4. Significado

9. La conjunción

- 9.1. Definición y clasificación de las conjunciones
  - 9.1.1. Criterios y problemas de definición
  - 9.1.2. Clasificación de las conjunciones y paradigma
- 9.2. Funciones de la conjunción
  - 9.2.1. Consecuencias sintácticas de la distinción conj. coordinadas/ subordinadas
  - 9.2.2. Conjunciones y transpositores. Tipos de que (Alarcos 1973)
  - 9.2.3. Otros aspectos de la sintaxis de las conjunciones
- 9.3. ¿Significado de las conjunciones?
  - 9.3.1. Significado gramatical
  - 9.3.2. Significado procesual
- 9.4. ¿Enlaces extraoracionales¿ y marcadores del discurso

10. La interjección

- 10.1. Definición
  - 10.1.1. Estatuto gramatical
  - 10.1.2. Criterios de definición
  - 10.1.3. Relaciones con otros elementos
- 10.2. Forma
  - 10.2.1. Morfología
  - 10.2.2. Clases de interjecciones
- 10.3. Función
- 10.4. Significado

Aquests continguts es reflexen en els següents RESULTATS D'APRENTATGE:

- Tenir la capacitat de treballar amb informació bibliogràfica pertinent, especialitzada i actualitzada.
- Ser capaç d'elaborar correctament i adequada textos orals i escrits de diferent tipus en espanyol.
- Ser capaç d'organitzar de manera autònoma un projecte propi de reflexió o investigació dins de l'àrea.
- Ser capaç de tenir present la tradició filològica i lingüística crítica per a comprendre textos de reflexió i investigació lingüística.
- Ser capaç d'aplicar els coneixements sobre el sistema gramatical de l'espanyol en contextos especialitzats i acadèmics per a identificar temes d'investigació rellevants.
- Ser capaç de reflexionar sobre els dubtes i dificultats que es plantegen en el ús actual de la llengua.
- Ser capaç de descriure el funcionament de la llengua espanyola i de les seves categories gramaticals.
- Tenir la capacitat d'argumentar i debatre al voltant dels problemes que es plantegen en els estudis sobre les categories gramaticals de l'espanyol.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	20,00
Estudi i treball autònom	50,00
Preparació de classes	15,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	5,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia d'ensenyament i aprenentatge s'articula al voltant de dos tipus d'activitats (presencials i no presencials):

a) Les activitats formatives presencials constitueixen el 40% del volum de treball de la matèria i equivalen a 2,4 crèdits ECTS (60 hores lectives). En aquestes activitats formatives es descriuran i s'analitzaran cadascuna de les categories gramaticals de l'espanyol i es destacaran els principals problemes de la seua

forma, funció i significat; així mateix, s'ajudarà a estudiar a prendre consciència dels límits de categorització de cadascuna d'aquestes. Les classes presencials seran, doncs, teoricopràctiques; les explicacions gramaticals seran majoritàriament inductives: a partir d'una breu exposició del professor o professora es treballaran exemples d'ús sobre els quals es reflexionarà. S'oferirà a l'estudiant activitats pràctiques de discussió sobre la naturalesa de determinades categories gramaticals. En concret, es realitzaran activitats breus durant les classes i una activitat més extensa, complementada amb el treball no presencial, que es desenvoluparà en grup i s'exposarà a classe. Aquestes activitats fomentaran les competències CB1, CB3, CB4 i CB5 d'aquesta guia.

b) Les activitats no presencials de l'estudiant suposen entre el 60 % del volum de treball de la matèria i equivalen a 3,6 crèdits ECTS (90 hores). Aquesta tasca personal comprén l'elaboració d'un treball en grup que s'exposarà a classe al final de curs, i que s'entregarà per escrit, oportunament estructurat i refrendat per la bibliografia que l'estudiant seleccionarà amb ajuda de la professora o professor. Així mateix, es realitzaran tasques individuals de resolució de problemes i es prepararà l'examen final (o els parcials) amb l'ajuda de la bibliografia, en especial, amb la de caràcter obligatori. Per a portar a terme aquestes tasques, els estudiants realitzaran tutories periòdiques amb el professor. Tot el treball assenylat, a més de la consulta bibliogràfica i la lectura crítica de treballs gramaticals, suposa en l'estudiant el foment d'un esperit reflexiu, la implicació activa de l'estudiant en el procés de construcció dels seus coneixements gramaticals. Aquestes activitats desenvoluparan les competències CE04, CE013, CE51 y CE55 d'aquesta guia.

Algunes de les activitats realitzades durant el curs es corresponen amb les aprovades pel SFPIE de la UV en el PíEE 'LENGUALDAD. Comunicació igualitària: pràctiques d'escriptura acadèmica en educació superior.

AVALUACIÓ

1ª convocatòria

ACTIVITAT AVALUADA	% sobre la qualificació final
Exàmen final	70%
Activitats realitzades durant el curs i/o treball final	30%

Totes les activitats són recuperables en segona convocatòria.

2ª convocatòria

ACTIVITAT AVALUADA	% sobre la qualificació final
Exàmen final	70%
Activitats realitzades durant el curs i/o treball final	30%

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del dia 30 de maig de 2017. ACGUV 108/2017

L'honestedat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'alumnat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faci ús de col·laboració fraudulenta o la compisició amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

BIBLIOGRAFIA

Alarcos Llorach, E. (1994): *Gramática de la lengua española*. Madrid, Espasa-Calpe, págs. 227-239.

Alcina, J. y J. M. Blecua (1975): *Gramática española*, Barcelona, Ariel.

Bello, A. (1988: 1847): *Gramática de la lengua castellana*, Madrid, Edaf.

Bosque, I. y Demonte, V. (dirs.) (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid, Espasa.

Fernández Ramírez, S. (1986-87: 1951): *Gramática española*. Los sonidos, el nombre y el pronombre. Madrid. Revista de Occidente; reed. vol. 3.2: El pronombre (preparado por J. Polo): Madrid, Arco/Libros, 1987; vol. 4: El verbo y la oración (ordenado y completado por I. Bosque), Madrid, Arco/Libros, 1986.

Gili Gaya, S. (1983:1943): *Curso superior de sintaxis española*. Barcelona, Vox.

Marcos Marín, F., Satorre Grau, J., Viejo Sánchez, M. L. (1998): *Gramática española*, Madrid, Síntesis.

Real Academia Española (1973): *Esbozo de una nueva gramática de la Lengua Española*, Madrid, Espasa-Calpe.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid, Espasa Libros, vols. 1 y 2.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2025): *Nueva gramática de la lengua española (edición revisada y ampliada)*, Barcelona, Planeta.

Roca Pons, J. (1974): *Introducción a la gramática*, Barcelona, Teide, 3.ª ed.

Seco, R. (1953): *Manual de gramática española*, Madrid, Aguilar.